

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/1. Vse pošiljatve je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna šte. 1.50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2.50 od petit vrste. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Naše zahteve glede učiteljske stalnosti.

Nobena reč ni učiteljstvu tako potrebna za mirno kulturno in prosvetno delo ter poglobljanje v svoje službeno delo, ki se mora vedno naslanjati na razmere in okolico, kakor stalnost na službenem mestu.

Lahko se prestavijo uradniki drugih strok in se postavi novega uradnika na izpraznjeno mesto, pa bo šlo delo enako naprej in ne bo stvar trpela.

Pri učiteljstvu, ki mora delati v skladu z okolico in mora usmerjati svoje delo z razmerami in potrebami kraja, v katerem se mora uglobiti, je drugače. Izpremembe so v tem pogledu zelo škodljive za stvar.

To so videli že vsi stari stvaritelji šolske zakonodaje in so ločili učiteljstvo v stalno in nestalno. Stalno učiteljstvo se je smelo premeščati le po neizogibni službeni potrebi, ki pa ji je vedno prejšel disciplinski postopek, ali pa se je izvršila premešitev po službeni potrebi iz res stvarnih razlogov in v sporazumu s prizadetim.

Stara šolska zakonodaja varuje učiteljsko stalnost s čl. 109. in 110. drž. šol. zak., oziroma dok. šol. in učnega reda, na podlagi teh temeljnih določb so izdelane potrebne določbe deželnih šolskih zakonov, ki omejujejo premeščanje učiteljstva in mu dajejo stalnost.

V pogledu dež. šol. zakonov pride v poštev § 33. dež. šol. zak. za Kranjsko od 29. aprila 1873, oziroma od 9. marca 1879 ter § 11. in § 15. dež. šol. zakona za Štajersko od 17. maja 1877 dež. zak. 15 pril. 13. poleg drugih dopolnilnih členov.

Pred vojno se je smatralo učitelja, ki je dobil svoje stalno službeno mesto po razpisu, za nepremestnega, in se ga premeščilo le na lastno željo, vsaki premeščitvi iz službenih ozirov pa je sledila prejšnja vedno disciplinarna preiskava in razsodba. Drugače se učiteljev, ki so imeli stalno službeno mesto po razpisu, ni premeščalo.

Tudi ob uveljavljanju uradniškega zakona se je uvidela in čuvala učiteljska stalnost. Zato je določal čl. 234. čin. zakona, da dobe vsi uradniki stalnost po novem zakonu šele čez tri leta, t. j. septembra 1926, a izvzete so one stroke, ki niso smele biti po čl. 224. čin. zak. l. 1923. postavljene na razpoložanje.

Čl. 224. čin. zak. pa določa, da se ne postavljajo na razpoložanje poleg drugih učitelji, ki niso smeli biti po dosedanjih zakonih ne premeščeni in ne odpravljeni iz službe.

Dasi je finančni zakon za l. 1926./27. podaljšal nestalnost državnega uradništva do leta 1929., je zopet izvzel one stroke, ki jih omenja čl. 224. čin. zak.

Sedaj je pa izšla nova odredba, ki tolmači premeščanje učiteljstva po čl. 71. Glas. si se sledeče:

Ministarstvo prosvete kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca odločeno za osnovno nastavo O. N. br. 45.222, 5. jula 1927. god. u Beogradu.

Po pitanju, da li učitelji, koji su dobili svoje stalno mesto stečajem, a su bili premeščeni na osnovu čl. 71. Zakona o činovnicima, zadržati i dalje svoje mesto, dobijeno stečajem, dalo je Ministarstvo Pravde, Centralna Komisija za izvršenje zakona o činovnicima, pod Br. 34.685 od 6. jula 1927. godine ovo mišljenje:

»Stalnost u zakonskom smislu, po izuzetku učinjenom odredbom čl. 234. Zakona o činovnicima, uživaju oni učitelji koji po ranijim zakonima nisu mogli biti ni premeščeni ni iz službe uklonjeni, bez naročitih, zakonom za to predvidjenih razloga, a ne i oni koji takvu stalnost po svojim ranijim zakonskim propisima nisu uživali. Takvi mogu da budu i administrativno premeščeni, po odredbama čl. 71. Zakona o činovnicima, uprkos tome što su svoje mesto dobili eventualno i konkursom, jer konkurs u takvom slučaju, nije zakonom predviđena garancija stalnosti, već izvesna tehnička procedura prilikom popunjavanja upražnjenih mesta, kojom se administracija može da posluži, da odatle ne nastaje nikakvo pravo nepokretnosti, za one koji su svoje mesto na taj način dodali, a kojima inače ta nepokretnost nije zagantovana zakonskim propisima.

Samim tim dat je i odgovor na pitanje o opštinskoj pripadnosti.

Iz tega tolmačenja bi sledilo, da veljajo določbe starih zakonov samo za one učitelje, ki so pred uradničkim zakonom dobili po razpisu službeno mesto, t. j. do 1. septembra 1923. za vse druge pa, ki so dobili službo z razpisom po uradniškem zakonu pa je enako, kakor če bi dobili mesto po čl. 71. čin. zakona. Isto velja analogno tudi glede izjem v čl. 224.

Iz tega je razvidno, da je nastal po sedanjih tolmačenjih, o katerih pa je še vedno vprašanje, ako bi držala pred Državnim Svetom, velik pravni kaos, ker to nasprotuje čl. 71. čin. zak., ki jasno določa: »Odredbe o premeščanju ne veljajo za uslužbenca, ki jim je s specialnimi zakoni zadržana nepremestnost.« Tuji za stalno učiteljstvo je premestnost s specialnimi zakoni omejena.

Jasno je, da so s to določbo tudi za učiteljstvo podaljšane vse odredbe starih zakonov in omejitev premeščanj učiteljstva na stalnih razpisanih mestih ter je smatrati, da veljajo omejitve starih zakonov glede premeščanj tudi za vse one, ki so po uveljavljanju uradniškega zakona dobili svoje mesto z razpisom.

Stalno (po razpisu) nameščen učitelj se sme premeščiti le na lastno željo, iz važnega službenega obzira ali vsled disciplinarnih razlogov. (Določbe starih zakonov).

Še večji kaos so ustvarila oblastva sama, ker so pričela zahtevati od učiteljstva tudi izven razpisa, da samo vlagajo prošnje, in to celo če pride zaradi ukinitve razreda na razpoložanje (preden so eno leto na razpoložanju). Te prošnje potem oblastno tolmači kot lastno voljo in prošnjo, samo da ni treba plačati selitvenih stroškov.

To je v nasprotju s členom 71. čin. zakona, ki v prvem odstavku pravi: da pripadejo selitveni stroški onim, ki so premeščeni brez lastne volje, toda po neizogibni službeni potrebi; v drugem odstavku pa pravi: če se premeščijo uslužbenci po svoji prošnji ali če dva uslužbenca zamenjata službena kraja, jim ne pripadajo stroški za selitev.

Res je, da v čin. zakonu ni pravega tolmačenja kaj se smatra za premešitev po lastni prošnji, izvzemši analogije iz prvega odstavka čl. 71. (brez lastne volje), a stari zakoni (čl. 34. kr. dež. zak.) imajo to tolmačenje samo v nemškem tekstu, ki tolmači premeščanje na lastno prošnjo le za redno

kompetenco (torej razpis) in medsebojno zamenjavo službe. Za vsako premešitev brez lastne krivde in prošnje, ali za slučajne nadomeščanja, pripadajo selitveni stroški. (§ 35. dež. zak. za Kranjsko).

S tem je dano dovoljno tolmačenje čl. 71. čin. zak. in uredba o povračilu selitvenih stroškov. Potreba bi bilo samo v par konkretnih slučajih pritožbe na Državni svet, v svrhu popolnega razčiščenja tega vprašanja. Sedaj so po tej praksi popolnoma ustavljeni selitveni stroški. Ali upravičeno, ali neopravičeno, to naj se izkaže!

Naše zahteve v pogledu stalnosti so pa sledeče:

Učitelji, ki so dobili stalno mesto po razpisu, so nepremestni.

Premestitev teh učiteljev se izvrši lahko le v sledečih slučajih:

1. če sami prosijo za drugo razpisano mesto;
2. po službeni potrebi in to samo prva dva meseca v začetku šolskega leta, če se zaradi premalega števila otrok na šoli zavrzi razred in ni na šoli druge nestalne učne osebe, ki pride v takem slučaju v prvi vrsti v poštev. Drugače se premešči stalni učitelj, ki je poslednji prišel po razpisu na šolo. Če se med letom ali v naslednjem letu otvori na tej šoli nov razred, ima tako premeščeni stalni učitelj pravico, da se vrne na to šolo;
3. kazensko, ako je krivda disciplinsko dokazana in pravomočno izrečena po disciplinskem sodišču;
4. ako tri leta zaporedoma dobi učitelj nezadostno oceno;
5. ako se dvema stalnima učnima osobama dovoli zamenjati službeno mesto.

Ne more se pa braniti šolski upravi, da razpolaga z nestalnimi in začasnimi učnimi osobami. Vendar je tudi tu izvojevati gotove norme da se izognemo partizanskemu premeščanju začasnega učiteljstva.

Iv. D.

Prvi samoizobraževalni tečaj Pov. UJU v Ljubljani.

Tečaj je končal z velikim uspehom. — Velika udeležba iz vseh društev poverjeništva. — Obisk vztrajen in zelo velik. — Referati na višku in globoki. — Tuji beograjsko poverjeništvo UJU je odposlalo svojega zastopnika na tečaj. — Tečaj je začrtal važen kulturni in nacionalni pravec učiteljstvu.

Globoke brazde smo začrtali v kulturno in nacionalno delo učiteljstva. Pravilno je naglasil zastopnik beograjskega poverjeništva UJU, da se je slovensko učiteljstvo s tem tečajem postavilo v najpozitivnejšo kulturno in nacionalno službo narodu.

»V službo narodu!« je bilo pravo geslo vse smeri, ki so si jo začrtali tečajniki in to geslo ponesejo sedaj v svoja društva. Uspeh je zagotovljen!

STATISTIČNI IZKAZ

samoizobraževalnega tečaja od 25. do 30. avgusta 1927.

Udeležba iz poedinih društev.

Iz društva	Tovarišev	Tovarišic	Skupaj
Brežice-Sevnica	5	3	8
Celje	1	3	4
Črnomelj	2	3	5
Dojlnja-Lendava	1	3	4
Gornji grad	—	1	1
Kamnik	3	16	19
Kočevje	3	10	13
Kozje	1	1	2
Kranj	1	2	3
Krško	6	6	12
Laško	1	3	4
Litija	1	4	5
Ljubljana - mesto	13	18	26
Ljubljana-okolica	14	16	30
Ljutomer	—	3	3
Logatec	5	5	10
Marenberg	2	2	4
Maribor-mesto	2	—	2
Maribor-okraj	—	2	2
Mežica	2	2	4
Murska Sobota	1	—	1
Novo mesto	2	6	8
Ptuj	4	4	8
Radovljica	2	9	11
Slovenska Bistrica	2	2	4
Slovenjgradec	1	1	2
Šmarje-Rogatec	2	3	5
Šoštanj	—	1	1
Vransko	—	1	1
Drugi udeleženci(ke)	9	20	29
Skupaj	83	145	231

Pripravljali odbor je preskrbel vsem udeležencem stanovanje deloma v Akademskem kolegiju, deloma v Invalidskem domu, prehrano pa v uradniški menzi. Izdal je tudi potrebna navodila in spored

vsega tečaja, kar je prejel vsak udeleženeec takoj ob prihodu. Vodil je tudi podrobno evidenco o poteku tečaja ter skrbel za družabna razvedrila udeležencev. Vsa čast mu za požrtvovalno in vzorno izvedbo svoje naloge.

Obisk v poedinih dneh.

	25.VIII.		26.VIII.		27.VIII.		28.VIII.		30.VIII.	
	dop.	pop.	dop.	pop.	dop.	pop.	dop.	pop.	dop.	pop.
tovarišev	68	65	70	70	63	54	57	52	53	53
tovarišice	113	109	116	108	104	119	117	117	117	117
skupaj	181	174	186	178	167	173	174	169	170	170

Povprečno je obiskalo tečaj.

	25.VIII.	26.VIII.	27.VIII.	28.VIII.	30.VIII.
	tovarišev	60.5	70	60.5	55.5
tovarišice	111	112	106	118	117
skupaj	177.5	182	172.5	173.5	169.5
povprečno ves tečaj	175				

OTVORITEV TEČAJA.

Tečaj je otvoril v imenu vodstva tečaja poverjenik tov. Andrej Skulj s sledečim nagovorom:

Ko smo na celjski skupščini sprejeli deklaracijo prelomili s stari pravcem in stari tradicijami je bilo nujno ugotoviti smernice za naš delovni, kulturni in prosvetni program, kateremu naj sledi naš sleherni član, kakor celotna organizacija. Program, po katerem bomo usmerili in na katerem bomo utrdili organizacijo, naše članstvo pa usposobili za veliko kulturno mislijo med narodom ter tako dosegli one stike in vezi, ki morajo vezati slednjega učitelja z najširšimi krogi naroda.

Vsi veste, da smo morali še po celjski skupščini biti ljuti boji, da smo morali razčistiti pojme, utrditi omahljivce in poučiti nevedne. Po tej odločilni borbi je napočila sedaj za nas doba konsolidacije in pričeli smo ideje konkretno formulirati.

Stoprav leto kasneje, na letošnji skupščini v Kranju smo mogli stopiti pred učiteljski forum, pred delegacijo, s svojim de-

lovnim in prosvetnim programom. Oduševljeno je bil sprejet pravec našega bodočega dela, ki naj v nas vzbudi pravo stanovsko zavest, po njej nas osamosvoji ter prešine z resno voljo za pravo kulturno delo med narodom.

Kdor hoče delati, kdor hoče biti ne samo veren, ampak tudi pozitiven član svoje organizacije, mora biti točno in jasno poučen kakšno je delo, kaj mu je cilj. Poučen mora biti o vseh vprašanjih, ki mu jih bo reševati ob vršitvi svojega poslanstva.

Da pa bo naše delo res uspešno, mora biti enotno usmerjeno po gotovem pravcu in imeti gotov cilj, to je: prosvetliti najširše plasti naroda, dvigniti njegove moralne sile, pomagati mu k zdravemu gospodarskemu razvoju, sebi pa ustvariti krepko od nikogar odvisno organizacijo, po njej svobodno, zavedno in od nikogar odvisno ter gmotno dobro podprto članstvo.

V dosegu vseh teh naših namer pa je treba priprave, pouka in treznega preudarstva. To doseči, je postala nujna potreba izobraževalnega dela v nas samih.

Ta zavest je rodila naš prvi izobraževalni tečaj, katerega danes v imenu poverjeništva Ljubljana odvarjam z željo, da se v polni meri izpolnijo naše nade, da boste ve drage tovarišice in tovariši oni kvas, ki bo pomagal prekovati naše članstvo po sreskih društvi in s temi celotno organizacijo.

Pri vsem delu in skrbi je vodstvo organizacije vzradoščeno, ko vidi, da je v naših vrstah še toliko tovarišev, posebno tovarišic (zlasti mlajših), ki streme po delu, ki iščejo poti, kako dvigniti in osamosvojiti samega sebe, stan in narod.

V tej radostni zavesti Vas vse udeležence našega prvega izobraževalnega tečaja najiskrenejšje pozdravljam in Vam ključem: dobro došli, naši delavci!

Pozdravljam tovarišice in tovariše, ki so si nadeli težko nalogo in prevzeli teme ter vodstvo tečaja.

Pozdravljam dalje vse one, ki so sodelovali v odsekih za preskrbo prenočišč, prehrane in v vsem ostalem, da našim tovarišicam in tovarišem pripravijo kar mogoče udobno sožitje v dneh skupnega izobraževalnega dela.

Ko smo bili pretečene dni na državni skupščini v Skoplju, me je iskreno razveselila vest beograjskega poverjenika tov. Milana Popovića, ko mi je sporočil, da se udeležijo našega izobraževalnega tečaja tudi zastopnik Poverjeništva UJU Beograd tovariš Tomo Kostić. (Burni pozdravi beograjskemu zastopniku).

To je vesel pojav iskrenega tovarištva, znak pozitivnega stanovskega edinstva in solidarnosti med bratskim srbskim in slovenskim učiteljstvom naše organizacije. Znak, da se hočemo v skupnem in enotnem delu za stan in narod medsebojno podpirati in izpopolnjevati, da dosežemo tisto duhovno ujedinjenje nas vseh, ki ga predvideva naša deklaracija. (Dolgotrajno odobravanje).

PREDAVANJA.

Poverjenik je otvoril nato takoj predavanja.

Predavanja in debate je uredilo vodstvo tečaja, ki je obstajalo iz posebnega odbora.

Organizacija učiteljske samoizobrazbe.

O tej temi je predaval tov. Alojz Hreščak.

Referat je obdelal problem naše samoizobrazbe in samoizobraževalnega dela. Kot temelj vsemu usposobljenju za stanovsko in narodno delo smatra študij družboslovja. Delo se ima razviti po krožkih in izvesti sistematično po vsej organizaciji. Potom razglabljanja vseh perečih vprašanj bomo prišli do enotne stanovske ideologije, ki nam bo omogočila, da se osamosvojimo stanovsko ter si postavimo lastne poglede tudi za svoje delo v narodu.

Referent je podal na podlagi svojih izvajanj sledeče teze:

- I. Ustvariti enotno stanovsko ideologijo.
- II. Sredstva: Splošna družboslovna izobrazba, spoznavanje bivanja in razvoja liberalizma, konservativizma in socializma.
- III. Razlogi za organizacijo samoizobrazbe:
  1. Splošen dvig kulturne višine pri vsem učiteljstvu.
  2. Vzajemna pomoč posameznikov.
  3. Metodna pot k smotru.
  4. Finančno olajšanje.
- IV. Način obdelavanja snovi:
  1. Sestava krožkov: izvrši se pri društvenih odborih že v septembru, združiti je po možnosti več šol, sestanki vsaj enkrat mesečno.
  2. Delo po krožkih:
    - a) Čitanje, diskusija in pojasnjevanje brošur.